לִנְקֹב בָּהּ מַחָדָשׁ, [ו]וַאֲפִלּוּ יֵשׁ בָּהּ נֶקֶב חָדָשׁ, (ט) **אִם לְהַרְחִיבוֹ, אָסוּר.** הַגָּהּ: (י) וּבִלְבַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן לָכָךְ (מרדכי פרק חבית (סי׳ תמ)). [ז]**וְאִם הָיָה סָפִין (יא) תְּקוּעַ מֵעֶרֶב שַׁבָּת בֶּחָבִית, מֻתָּר לְהוֹצִיאוֹ וּלְהַכְנִיסוֹ שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף.** הַגָּהּ: וְדַוְקָא שֶׁהוֹצִיאוֹ גַּם כֵּן (ג) פַּעַם אַחַת מִבְּעוֹד יוֹם, אֲבָל אִם לֹא הוֹצִיאוֹ מִבְּעוֹד יוֹם אָסוּר, דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא (יב) דְּעוֹשֶׂה נֶקֶב וּפָתַח לָחָבִית (תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן ס״ד). כְּלִי שֶׁנִּתְרוֹעֵעַ, אִם מֻתָּר לִטֹּל מִמֶּנּוּ חֶרֶס, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ש״ח סָעִיף מ״ד: **ב** [ח]**הָיָה בָּהּ (יג) נֶקֶב וְנִסְתַּם, אִם הוּא לְמַטָּה מִן הַשְּׁמָרִים** [ג]**אָסוּר לְפָתְחוֹ, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא לְמַטָּה וְכָל כֹּבֶד הַיַּיִן עָלָיו צָרִיךְ סְתִימָה מְעֻלֶּיָא (יד) וְחָשִׁיב כְּפוֹתֵחַ מֵחָדָשׁ, לְמַעְלָה מִן הַשְּׁמָרִים (טו) מֻתָּר לְפָתְחוֹ:** **ג** (טז) [ט]**בְּמָקוֹם נֶקֶב יָשָׁן (יז) נוֹקְבִין אֲפִלּוּ בְּמַקְדֵּחַ** (פרוש, כְּלִי מְיֻחָד לִנְקֹב), **כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבְּרָה (יח) הַבַּרְזָא.**

ו שם בְּבַרְיְתָא כֵּיוָן אוֹמְרִים. ז מָרְדְּכִי (פכ״ב סי׳ תמ). שָׁם. ח שָׁם (ע״ב) בְּבַרְיְתָא וּכְדִמְפָרֵשׁ לָהּ רַבָּה. ט מָרְדְּכִי שָׁם.

בַּאֵר הֵיטֵב

שֶׁיִּצְאוּ הַמַּיִם, חַיָּב מִשּׁוּם בּוֹנֶה. רַשְׁדַּ״ם סִימָן ה׳: (ג) **פָּעַם.** עַיֵּן ט״ז (סק״ב) שֶׁהֵאֲרִיךְ וְהַעֲלָה דִּלְצָרְכָהּ גָּדוֹל וְאֵין שָׁם בְּרִירָא יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהַתִּיר אֲפִלּוּ בְּלֹא הוֹצִיאוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, עַיֵּן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְפָתַח, דְּאִית בֵּהּ תַּרְתֵּי לְטִיבוּתָא שֶׁאֵינוֹ שׁוֹבֵר הֶחָבִית וְגַם שֶׁאֵינוֹ פָּתַח, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּרָה. כָּתַב הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק כ״ג (ה״א), הָעוֹשֶׂה נֶקֶב שֶׁהוּא עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, כְּגוֹן נֶקֶב שֶׁבְּלוּל הַתַּרְנְגוֹלִים שֶׁהוּא עָשׂוּי לְהַכְנִיס הָאוֹרָה וּלְהוֹצִיא הַהֶבֶל, חַיָּב מִשּׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ [הוּא שֵׁם הַכּוֹלֵל לְכָל גְּמַר מְלָאכָה, שֶׁהוּא תּוֹלֶדֶת אַב מְלָאכָה זוֹ שֶׁהָאָמָּן מַכֶּה בְּפַטִּישׁ עַל הַכְּלִי בִּשְׁעַת גְּמָרָהּ לְהַשְׁווֹת עַקְמִימוּתוֹ], לְפִיכָךְ גִּזְרוּ עַל כָּל נֶקֶב אֲפִלּוּ עָשׂוּי לְהוֹצִיא אוֹ לְהַכְנִיס בִּלְבַד, שֶׁמָּא יָבוֹא לַעֲשׂוֹת נֶקֶב שֶׁחַיָּבִין עָלָיו. וְעַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ג) שֶׁבָּאַר, דַּאֲפִלּוּ הוּא לוּל שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר לִקַרְקַע דִּלְית בֵּהּ מִשּׁוּם בּוֹנֶה עַל עֲשִׂיַּת הַנֶּקֶב, אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב מִשּׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ שֶׁהוּא גְּמַר מְלָאכָת הַלּוּל. וְכָתַב עוֹד בְּפֶרֶק י׳ (הט״ז), כָּל הָעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁהוּא גְּמַר מְלָאכָה, הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת מַכֶּה בְּפַטִּישׁ וְחַיָּב. הָעוֹשֶׂה (ז) נֶקֶב כָּל שֶׁהוּא בֵּין בְּעֵץ בֵּין בְּמַתָּכוֹת (ח) בֵּין בִּבְנְיָן בֵּין בִּכְלִים הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת מַכֶּה בְּפַטִּישׁ וְחַיָּב, (ט) וְכָל פָּתַח שֶׁאֵין עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא אֵין חַיָּבִין עַל עֲשִׂיָּתוֹ, עַד כְּאן דִּבְרֵיהֶן. אֵיתָא בְּגְמָרָא (קג.) דְּאִם תָּקַע מִסְמֵר בַּכֹּתֶל [לְתְלוֹת עָלָיו] חַיָּב מִשּׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ. הָעוֹשֶׂה נֶקֶב בְּקַרְקַע הַבַּיִת שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם, חַיָּב מִשּׁוּם בּוֹנֶה [אַחֲרוֹנִים]: **(ט) אִם לְהַרְחִיבוֹ אָסוּר.** הֵיכִי דָּמֵי, אֲפִלּוּ אִם אֵין מַרְחִיבוֹ כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְיֶה עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא עַל יָדוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר עַל כָּל פָּנִים מִדְּרַבָּנָן [וְגִמְרָא (קמו.)]: (י) **וּבִלְבַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן.** בָּא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא שֶׁיִּתְרַחֵב עַל יְדֵי פְּעָלְתּוֹ שָׁרֵי, וּכְמוֹ שֶׁפִּיְּסִים הַמְחַבֵּר בְּעַצְמוֹ אַחַר כָּךְ. אֲבָל דַּעַת הָרַמְ״א גּוּפָא אַחַר כָּךְ בְּהַגָּ״ה, דַּאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מְכַוֵּן לְהַרְחִיב, אָסוּר אִם הוּא פְּסִיק רֵישָׁא, וְהָיָה לוֹ לִכְתֹּב זֶה שָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים, אַף שֶׁרָצָה לִסְתֹּם כֵּן לְהַלָּכָה, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: **(יא) תָּקוּעַ.** הֵינוּ (י) שֶׁהָיָה תָּקוּעַ בְּחֹזֶק וְעַל יְדֵי הוֹצָאָתוֹ וְהַכְנָסָתוֹ פְּסִיק רֵישָׁא הוּא שֶׁיִּתְרַחֵב הַנֶּקֶב, (יא) אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּעִקַּר אִסּוּרוֹ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, סְבִירָא לֵהּ דִּשְׁרֵי כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לָזֶה. (יב) וְדַעַת הָרַמְ״א לַחֲלֹק עָלָיו, דְּדַוְקָא כְּשֶׁהוֹצִיאוֹ פַּעַם אַחַת מִבְּעוֹד יוֹם דְּעַל יְדֵי זֶה נִתְרַחֵב קְצָת דְּתוּ לֹא הָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא, אֲבָל בְּלָאו הָכִי אָסוּר דְּפְסִיק רֵישָׁא הוּא, דְּאַף דְּהוּא פָּתַח שֶׁאֵין עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא דְּאָסוּר הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וְכַנַ״ל, סְבִירָא לֵהּ דִּפְסִיק רֵישָׁא אָסוּר אַף בְּמִלְּתָא דְּרַבָּנָן. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף י״ב, דִּבְכֹתֶל שֶׁהוּא מְחֻבָּר גַּם הַמְחַבֵּר מוֹדֶה דְּאָסוּר לְהוֹצִיא הַסָּפִין שֶׁהָיָה תָּקוּעַ בּוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת [וְהוּא הַדִּין בְּחָבִית שֶׁמַּחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה דְּיוֹצֵא גַּם כֵּן מִשֵּׁם כְּלִי דָּהֲוֵי כְּאֹהֶל], דְּשָׁם בְּמִתְכַּוֵּן לְהַרְחִיב וְגַם שֶׁאֵינוֹ קוֹדֵחַ דְּהָוֵי תּוֹלְדָה דְּבוֹנֶה, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מְכַוֵּן, עַל כָּל פָּנִים פְּסִיק רֵישָׁא הוּא. וְהִנֵּה לְעִנְיַן עִקַּר הַדִּין, הַסְכֵּימוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וְאֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וְהָגְרַ״א וְרַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר דְּפְסִיק רֵישָׁא אָסוּר אַף בְּמִלְּתָא דְּבָטְנָן, וּמִכָּל מָקוֹם הָכָא מְצַדְּדִים הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְהַגְרַ״א דְּמִדִּינָא אַף בְּכֹתֶל שְׁרֵי הֵיכָא שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן, כֵּיוָן שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַגְמָא (יג) וְהֵתֵּי מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, (יד) וְגָרַע מִשֶּׁאָר אִסּוּר דְּרַבָּנָן דְּאִסּוּר הֵיכָא שֶׁהוּא פְּסִיק רֵישָׁא, כֵּיוָן שֶׁהוּא גַּם כֵּן מִקַּלְקֵל, וְגַם הוּא כְּלַאֲחַר יָד וּמִמֵּילָא נַעֲשָׂה בַּגְּמָא בַּכֹּתֶל עַל יְדֵי הוֹצָאַת הַסָּפִין שְׁמִתְרַחֵב הַגְּמָא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שי״א סָעִיף ח׳ גַּבֵּי צְנוֹן, עַיֵּן שָׁם, אֶלָּא שֶׁהָעוֹלָם נָהֲגוּ בּוֹ אִסּוּר לְהוֹצִיא דְּנִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה נֶקֶב בַּכֹּתֶל. וְגַם הַטַּ״ז (סק״ב) מְצַדֵּד כֵּן בְּעִקַּר הַדִּין אַף בְּכֹתֶל, וּמִכָּל מָקוֹם סַיֵּם דְּאֵין בְּיָדוֹ לְהַקֵּל נֶגֶד הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (ח״א סי׳ ס״ד) וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמ״א שֶׁפָּסְקוּ כֻּלָּם בְּסוֹף הַסִּימָן לְהַחְמִיר לְעִנְיַן כֹּתֶל [וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת (טו) הָאֲלִיָּה רַבָּה (שם) כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמ״א, דְּאַפְשָׁר דְּנִיחָא לֵהּ שֶׁיִּהְיֶה הַנֶּקֶב מֻרְוָח לַחֲזֹר וְלִתְחֹב בּוֹ הַסָּפִין, וּבְאֹפֶן זֶה בְּוַדַּאי לְכֻלֵּי עָלְמָא אָסוּר], אֶלָּא לְעִנְיַן חֲבִית דְּעִקַּר אִסּוּר הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, [א]יֵשׁ לִסְמֹךְ הֵיכָא שֶׁהוּא צָרָךְ גְּדוֹל עַל דַּעַת הַמְחַבֵּר שֶׁמַּתִּיר לְהוֹצִיא הַסָּפִין בְּשַׁבָּת כֵּיוָן שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף הַנֶּקֶב, אֲפִלּוּ הֵיכָא שֶׁלֹּא הוֹצִיאוֹ מֵעוֹלָם מִתְּחִלָּה: (יב) דְּעוֹשֶׂה נֶקֶב וּפָתַח. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּאַף דְּמִבְּאָר בְּסָעִיף י״ב דְּהֵיכָא שֶׁהַסָּפִין הָיָה תָּחוּב בְּדָבָר תָּלוּשׁ, מֻתָּר לְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת בְּכָל גַּוְנֵי דְּלֹא שַׁיְּךְ שָׁם מִשּׁוּם בּוֹנֶה, הָכָא שַׁאנֵי דְּיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם מְתַקֵּן פָּתְחָא, וְאַף שֶׁאֵין עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, עַל כָּל פָּנִים מִדְּרַבָּנָן אָסוּר: **ב** (יג) **נֶקֶב וְנִסְתַּם.** אֲפִלּוּ הָיָה אוֹתוֹ מָקוֹם (מז) מְקוֹם הַבַּרְזָא, שֶׁפְּתָמוֹ וַעֲשָׂאוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, וְעַתָּה רוֹצֶה לְפָתְחוֹ: (יד) **וְחָשִׁיב כְּפוֹתֵחַ מֵחָדָשׁ.** וְעַל כֵּן אָסוּר לַעֲשׂוֹת שָׁם אֲפִלּוּ נֶקֶב קָטָן שֶׁאֵין עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא עַל יָדוֹ: (טו) **מֻתָּר לְפָתְחוֹ.** אֲפִלּוּ (יז) הוּא נֶקֶב גָּדוֹל, דְּאוֹתָהּ הַסְּתִימָה לֹא חֲשִׁיבָא סְתִימָה כְּלָל: **ג** (טז) **בְּמָקוֹם נֶקֶב יָשָׁן.** בֵּין שֶׁהַנֶּקֶב הַהוּא הָיָה גָּדוֹל אוֹ קָטָן, (יח) וְנִשְׁבַּר בְּכֹתֶל שֶׁלֹּא יָרְחִיבוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה: **(יז) נוֹקְבִים אֲפִלּוּ בְּמַקְדֵּחַ.** דְּלֹא חֲשִׁיב סְתִימָה כְּלָל כֵּיוָן שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַשְּׁמָרִים וְכַנַּ״ל, (יט) וְלָכֵן מֻתָּר לִנְקֹב בִּמְגוּפָה שֶׁסּוֹתְמִין בָּהּ הַכְּלֵי זְכוּכִית [שְׁקוֹרִין שְׁטָפְּקְ״ן], אֲפִלּוּ בִּכְלֵי הַמַּתָּקָן לְכָךְ: **(יח) הַבַּרְזָא.** נָקוּט דְּבָר הַהֲוֶה, (כ) וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה הַנֶּקֶב בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁנִּסְתַּם:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו) וּמִיהוּ שֶׁהוּא מְכֻוָּן כָּזֶה לְאֵיזֶה תּוֹעֶלֶת, דְּאִם הוּא דֶּרֶךְ הַשְׁחָתָה הֲרֵי זֶה בִּכְלָל מְקַלְקֵל וְיֵשׁ בָּזֶה רַק אִסּוּר מִדְּרַבָּנָן: (ח) נִרְאֶה דְּרַק אִפִּלִּים קָאֵי, דְּהַנֶּקֶב שֶׁעוֹשֶׂה לָהֶם יֵשׁ עֲלֵיהֶם שֵׁם פָּתַח כִּדְאִיתָא בִּגְמָרָא (קמו.), וְלָכֵן בְּעֵינָן שֶׁיְּהֵא עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא דּוּמְיָא דְּפָתַח, אֲבָל בְּשְׁאָר דְּבָרִים לֹא בְּעֵינָן רַק שֶׁיִּהְיֶה דַּרְכּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר לַעֲשׂוֹת בּוֹ נֶקֶב כָּזֶה לְאֵיזֶה תַּשְׁמִישׁ. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) קִצֵּר בִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם וּמִשְּׁמָע קְצָת דְּאַכְלָהוּ קָאֵי, [ב]וְלֹא נְהִירָא לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי: (י) תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (ח״א סי׳ סד) שֶׁהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כתוב בתרומת הדשן): (יא) וְכֵן מוּכָח בְּהַגְרַ״א שֶׁזֶּה הוּא דַּעַת הַבַּיִת יוֹסֵף וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף י״ב, דְּדַוְקָא בְּמִחַבֵּר בְּעֵינָן דְּצָה וּשְׁלָפָה מִבְּעוֹד יוֹם: (יב) כֵּן מוּכָח בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (אות (שם)

(*) עיין בשו״ע הרב שם, ונראה שציון זה הוא על משנ״ב ס״ק י״ט.

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ג) כתב שהעיקר כסברא הראשונה [שהיא דעת השו״ע], ומ״מ במקום שאין שם צורך כל כך טוב לחוש לסברא האחרונה [שהיא דעת הרמ״א]. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב כלשון המג״א. **ג]** כתב בשו״ע הרב (ס״ו), שאם הסתימה דרכה לפתחה ולסתמה תדיר, דינה כברזא שמותר לפתחה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יט) ˙וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּלֹא שָׁרֵי לִנְקֹב נֶקֶב יָשָׁן אֶלָּא בְּחָבִית שֶׁל חֶרֶס שֶׁאֵין הַסְּתִימָה מְהֻדֶּקֶת יָפֶה, אֲבָל בְּחָבִית שֶׁל עֵץ שֶׁמְּהַדְּקִים מְאֹד הָעֵץ שֶׁסּוֹתְמִים בָּהּ הַנֶּקֶב וְחוֹתְכִים רֹאשׁוֹ עַל דַּעַת שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאוֹ, וַדַּאי נִרְאֶה שֶׁזֶּה נֶקֶב חָדָשׁ, וְאָסוּר: ד ˙כִּבְרָזָא שֶׁבֶּחָבִית וְאֵין אָדָם יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ, מֻתָּר לִקַּח בִּרְזָא אַחֶרֶת וּלְהַכּוֹת בְּאוֹתָהּ בִּרְזָא לְצֹרֶךְ לִשְׁתּוֹת יַיִן בְּשַׁבָּת. הַגָּה: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַבִּרְזָא הָרִאשׁוֹן נֶגֶד הַשְּׁמָרִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סָעִיף ב׳ (בית יוסף (ד"ה היה) בשם שבלי לקט (סי' קטז)): ה (כ) ˙לְמֻתָּר לִתֵּן קָנֶה חָלוּל (בְּחָבִית, *) אוֹ בִּרְזָא) (שבלי לקט (סס) מרדכי (פכ"ג סי' תמ)), לְהוֹצִיא יַיִן (כא) אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ מֵעוֹלָם, ˙מאֲבָל לִתֵּן עָלֶה שֶׁל הֲדַס בַּנֶּקֶב שֶׁבֶּחָבִית שֶׁהֶעָלֶה עָשׂוּי כְּמַרְזֵב וְהַיַּיִן זָב דֶּרֶךְ שָׁם, לֹא, דְּגָזְרִינַן שֶׁלֹּא יְתַקֵּן מַרְזֵב לְיֵינוֹ שֶׁיִּפֹּל הַיַּיִן לְתוֹכוֹ וְיֵלֵךְ לְמֵרָחוֹק, דִּכְשֶׁלּוֹקֵחַ הֶעָלֶה וּמְקַפְּלוֹ כְּעֵין מַרְזֵב נִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה מַרְזֵב, וְלֹא דָּמֵי לְבִרְזָא אוֹ קָנֶה שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בּוֹ שׁוּם מַעֲשֶׂה. הַגָּה: וְיֵשׁ מַתִּירִים אֲפִלּוּ בְּעָלֶה שֶׁל הֲדַס (כב) *בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה קְטוּמִים וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִקְטֹם (הרא"ש סוף פרק חבית (פכ"ב סי' ח) וטור): ו (כג) ˙נמֻתָּר לְהַתִּיז (ד) [ד] רֹאשׁ הֶחָבִית (כד) בְּסַיִף, (כה) דְּלָאו לְפֶתַח מְכַוֵּן כֵּיוָן שֶׁמֵּסִיר רֹאשָׁהּ, (כו) ˙סאֲבָל לְנַקְּבָהּ בְּצִדָּהּ, בֵּין שֶׁל חָבִית בֵּין שֶׁל מְגוּפָה, אָסוּר, אֲפִלּוּ בְּרֹמַח שֶׁעוֹשֶׂה נֶקֶב גָּדוֹל וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְפֶתַח, דְּכֵיוָן דַּהֲוֵי מִצִּדָּהּ (כז) וַדַּאי לְפֶתַח מְכַוֵּן. ˙עוְלִקֹּב הַמְּגוּפָה לְמַעְלָה, (כח) מֻתָּר, דְּלָאו לְפֶתַח מְכַוֵּן, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת פֶּתַח לְמַעְלָה אֶלָּא נוֹטֵל כָּל הַמְּגוּפָה: ז (כט) ˙פחוֹתָמוֹת שֶׁבַּכֵּלִים, כְּגוֹן שִׁדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל שֶׁהַכִּסּוּי שֶׁלָּהֶם קָשׁוּר בָּהֶם בְּחֶבֶל, (ל) יָכוֹל לְהַתִּירוֹ (לא) אוֹ לַחְתְּכוֹ בְּסַכִּין (לב) אוֹ לְהַתִּיר קְלִיעָתוֹ. ˙צוְדַוְקָא כְּעֵין קְשִׁירַת חֶבֶל וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, [*] אֲבָל פּוֹתַחַת שֶׁל עֵץ וְשֶׁל מַתֶּכֶת, אָסוּר לְהַפְקִיעַ

בְּאֵר הַגּוֹלָה

י כלבו (סי' לא) בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים. כ תְּשׁוּבָה אַשְׁכְּנַזִּית (שו"ת מהר"ם מרוטנבורג ד"פ סי' נו) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ אֲבִיגְדוֹר. ל שִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט (סי' קטז) בְּשֵׁם הָרַב רַבִּי יוֹסֵף. *) (כֵּן הוּא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה היה)). מ שַׁבָּת קמ"ו (ע"ב) מֵימְרָא דִּשְׁמוּאֵל. נ שָׁם (ע"א) בַּבְּרַיְתָא. ס שָׁם וּכְרַב שֵׁשֶׁת, וּכְפֵרוּשׁ רַשִׁ"י שָׁם (ד"ה התם). ע שָׁם בַּמִּשְׁנָה וּכְדִמְפָרֵשׁ לָהּ רַב הוּנָא, הָרִי"ף (סא:) וְהָרֹא"שׁ (פכ"ב סי' ו). פ בֵּיצָה ל"א (ע"ב) ול"ב (ע"א) מֵימְרָא דִּשְׁמוּאֵל. צ טוּר בְּשֵׁם אָבִיו הָרֹא"שׁ שָׁם בְּעֵרוּבִין (פ"ג ס"ה) אַמַּתְנִיתִין דְּנָתְנוֹ בְּמִגְדָּל וּבַגְּמָרָא ל"ה (ע"א) וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת שָׁם (ד"ה בעי) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [ד] רֹאשׁ הֶחָבִית. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ה) שֶׁהֵעִידוּ לוֹ שֶׁהַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב ר' אַבְרָהָם יִצְחָקִי עָשָׂה מַעֲשֶׂה וְהִתִּיז רֹאשׁ קַנְקַן סָתוּם וְחָתוּם בְּדֶבֶק בְּסַכִּין, עַיֵּן שָׁם: ז [בשו"ע] אֲבָל פּוֹתַחַת כו'. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת מַהֲרִ"י הַלֵּוִי אָחִיו שֶׁל הַטַּ"ז (סי' ל), שֶׁמֻּתָּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לִפְתֹּחַ מַסְגֵּר הַדֶּלֶת שֶׁבַּחֶדֶר בִּכְלֵי אֻמָּנוּת, דְּלֹא גָּזְרִינַן שֶׁיִּשָּׁבֵר הַכְּלִי אוֹ

בְּאֵר הֵיטֵב

ו (ז) רֹאשׁ. אֲפִלּוּ בְּחָבִית שְׁלֵמָה, אֲפִלּוּ לְהַתִּיז גּוּף הֶחָבִית עִם הַמְּגוּפָה. ט"ז (סק"ה), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז). [כָּתַב רַשַׁ"ל (בהגהות הטור) דַּוְקָא מִשּׁוּם אוֹרְחִים מֻתָּר, וְכֵן מַשְׁמַע בְּשַׁ"ס (קמו.)]. בְּתוֹסֶפְתָּא פֶּרֶק (ט') [י"ז] (ה"ט), קוֹרֵעַ אָדָם הָעוֹר מֵעַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת זִנּוּק, פֵּרוּשׁ מַרְזֵב: שָׁם, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה):

בֵּאוּר הֲלָכָה

דִּמְקַלְקֵל הוּא, וְכֵן מוּכָח מִדַּעַת הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה ג' וְי"ז דִּמְקַלְקֵל פָּטוּר אֲבָל אָסוּר בְּכָל הַמְּלָאכוֹת, וְהָיוּ מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת, וְלֹא מָצִינוּ שׁוּם שְׁבוּת שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ שַׁבָּת [וּמָצָאתִי סְבָרָא זוֹ גַּם כֵּן בָּאַחֲרוֹנִים], וְעַל כֵּן פָּשׁוּט דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה כְּלָל:

ה * בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה קְטוּמִים. כֵּן פֵּרֵשׁ הַטּוּר מַה שֶּׁאָמַר בַּגְּמָרָא (קמו:) אִיכָּא בֵּינַיְהוּ דְּקָטִים וּמַנְחֵי. אֲבָל בְּרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם ד"ה טרפא) מַשְׁמַע דְּהַיְנוּ שֶׁמֻּנָּח בְּתוֹךְ הֶחָבִית מִבְּעוֹד יוֹם, וַאֲפִלּוּ הָכִי לְרַב יֵימַר דִּסְבִירָא לֵהּ מִשּׁוּם דְּהוּא כְּמַרְזֵב, אָסוּר לִמְשֹׁךְ הַיַּיִן דֶּרֶךְ שָׁם, וּלְרַב אַשִׁי אֵין אָסוּר אֶלָּא לִתֵּן לְכַתְּחִלָּה הֶעָלֶה בְּחָבִית בְּשַׁבָּת:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא שָׁרֵי וְכוּ'. זוֹ הִיא דַּעַת הַכֹּל בּוֹ (סי' לא), וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) שֶׁכָּתַב דִּשְׁאָר פּוֹסְקִים פְּלִיגֵי עַל זֶה וּפָסַק כְּמוֹתָם וְכֵן פָּסַק בְּנַחֲלַת צְבִי (סק"ג), אֲבָל בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ב) וְחַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל מא ס"ג) מַשְׁמַע דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים: ה (כ) מֻתָּר לִתֵּן וְכוּ'. שֶׁהֲרֵי עוֹמֵד וּמְיֻחָד לְכָךְ וְאֵינוֹ מְתַקֵּן כְּלִי. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה (כא) דְּאָסוּר לִתְקֹעַ הֵיטֵב בְּחָזְקָה בְּיִתֵּדוֹת דְּיֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם גְּמַר מְלָאכָה: (כא) אַף עַל פִּי וְכוּ'. וְאַף עַל גַּב (כב) שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יַגִּיעַ לְמִדָּתוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר. וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה אסור לחתוך) שֶׁכָּתַב שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם (פכ"ג ה"ו), שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַקָּנֶה עַצְמָהּ אֵינָהּ מְתֻקֶּנֶת כָּל צָרְכָּהּ וַחֲסֵרָה שׁוּם תִּקּוּן, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר לְהַכְנִיסָהּ וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יְתַקְּנָהּ: (כב) בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ. דַּע, דְּהַמְחַבֵּר שֶׁכָּתַב טַעַם הָאִסּוּר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹשֶׂה מַרְזֵב, וְרַמָ"א מְסַיֵּם וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִקְטֹם, הוּא פְּלֻגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי בַּגְּמָרָא (קמו:) חַד אָמַר טַעַם הָאִסּוּר שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה מַרְזֵב וְחַד אָמַר גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִקְטֹם הֶעָלֶה מִן הָעָנָף לִתְּנוֹ לְחָבִית, וְאָמְרִינַן מַאי בֵּינַיְהוּ דְּקָטִים וּמַנְחֵי [הַיְנוּ שֶׁהָיוּ לוֹ (כג) הַרְבֵּה קְטוּמִים מוּכָנִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת לָזֶה, וּלְכָךְ אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יָבֹא לִקְטֹם] לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם מַרְזֵב אָסוּר אַף בִּכְהַאי גַּוְנָא, וּלְמַאן דְּאָמַר שֶׁמָּא יִקְטֹם שָׁרֵי, וּפָסַק הָרֹא"שׁ (פכ"ב סי' ח) וְהַטּוּר כְּמַאן דְּאָמַר שֶׁמָּא יִקְטֹם: ו (כג) מֻתָּר לְהַתִּיז. דְּאֵין בִּנְיָן וּסְתִירָה בְּכֵלִים, (כד) וּמַיְרֵי בְּחָבִית גְּרוּעָה שֶׁמְּדֻבָּק שְׁבָרֶיהָ בְּזֶפֶת וְלֹא בִּשְׁלֵמָה וְכַמְבֹאָר הַכֹּל לְעֵיל בְּסָעִיף א'. וְאִם יִרְצֶה לְהַתִּיז רַק רֹאשׁ הַמְּגוּפָה לְבַד, אֲפִלּוּ בְּחָבִית שְׁלֵמָה שָׁרֵי, דְּלֹא מִקְרֵי שְׁבִירָה כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לֶחָבִית: (כד) בְּסַיִף. דִּכְלִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר מֻתָּר לְטַלְטֵל לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ: (כה) דְּלָאו לְפֶתַח מְכַוֵּן. אֶלָּא (כה) לְהַרְחִיב מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ שֶׁיּוּכַל בְּקַל לִקַּח מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה זֶה מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים [אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז) בְּשֵׁם רַשַׁ"ל (בהגהות הטור)]. וּמֻתָּר גַּם כֵּן לִקְרֹעַ הָעוֹר מֵעַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת זִנּוּק [פֵּרוּשׁ, כְּעֵין מַרְזֵב] [תּוֹסֶפְתָּא (פי"ז ה"ט)]: (כו) אֲבָל לְנַקְּבָהּ בְּצִדָּהּ וְכוּ'. דְּנֶקֶב הֲרֵי הוּא כְּעוֹשֶׂה פֶּתַח לְחָבִית, (כו) וַאֲפִלּוּ נֶקֶב קָטָן שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא גַּם כֵּן אָסוּר מִדְּרַבָּנָן בֵּין בִּמְגוּפָה וּבֵין בְּחָבִית, אֶלָּא דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּינֵיהֶם, דִּלְעִנְיַן מְגוּפָה אֵינוֹ אָסוּר (כז) בְּנֶקֶב כָּזֶה אֶלָּא כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַנֶּקֶב מִצִּדָּהּ שֶׁל מְגוּפָה, אֲבָל כְּשֶׁמְּנַקֵּב לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַמְּגוּפָה לִמְשֹׁךְ מִשָּׁם אֶת הַיַּיִן מֻתָּר, וּכְדִלְקַמֵּהּ, אֲבָל בְּחָבִית אָסוּר (כח) בְּכָל מָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה בָּהּ נֶקֶב, וּמַה שֶּׁנָּקַט הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּצִדָּהּ, מִשּׁוּם מְגוּפָה נָקַט: (כז) וַדַּאי לְפֶתַח מְכַוֵּן. דְּאִי אֵינוֹ מְכַוֵּן לְפֶתַח אֶלָּא לְהַרְחִיב מוֹצָא הַיַּיִן (כט) הָיָה לוֹ לִפְתֹּחַ אֶת הַמְּגוּפָה, אֲבָל כְּשֶׁנּוֹקֵב בִּמְגוּפָה לְמַעְלָה עַל כָּרְחָךְ לָאו לְפֶתַח מְכַוֵּן, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת שָׁם פֶּתַח, שֶׁלֹּא יִפְּלוּ עָפָר וּצְרוֹרוֹת: (כח) מֻתָּר. אֲפִלּוּ (ל) בְּחָבִית שְׁלֵמָה שָׁרֵי, שֶׁאֵין הַמְּגוּפָה חִבּוּר לֶחָבִית וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן כ"ג. וּמִסְתַּבְּרָא דְּבָזֶה לִכְלֵי עָלְמָא מֻתָּר וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים: ז (כט) חוֹתָמוֹת שֶׁבַּכֵּלִים. הוּא לְשׁוֹן סְגִירָה, כְּלוֹמַר שֶׁהַכִּסּוּי שֶׁלָּהֶם סָגוּר בְּקִשְׁרֵי חֲבָלִים: (ל) יָכוֹל לְהַתִּירוֹ. דְּלָאו קֶשֶׁר שֶׁל קְיָמָא הוּא, שֶׁהֲרֵי לְהַתִּיר תָּמִיד הוּא עָשׂוּי: (לא) אוֹ לַחְתְּכוֹ בְּסַכִּין וְכוּ'. וְלֹא מִקְרֵי סוֹתֵר, מִשּׁוּם דְּלָאו סְתִירָה גְּמוּרָה הִיא זוֹ, וְאֵינוֹ אָסוּר בְּכֵלִים לִכְלֵי עָלְמָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבִירַת פּוֹתַחַת שֶׁל עֵץ וּמַתֶּכֶת דַּהֲוֵי סְתִירָה גְּמוּרָה, וְשַׁיָּךְ אַף בְּכֵלִים: (לב) אוֹ לְהַתִּיר קְלִיעָתוֹ. עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה [סָעִיף ח' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל חוֹתָלוֹת] דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"י ה"ח) יֵשׁ אִסּוּר בָּזֶה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (כא) עַיֵּן שַׁבָּת קכ"ב עַמּוּד ב' רַשִׁ"י דִּבּוּר הַמַּתְחִיל גְּזֵרָה: (כב) רַשִׁ"י (קמו: ד"ה ולא) וְרַ"ן (סא: ד"ה גובתא), וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יָבֹא לְתַקְּנָהּ: (כג) אֲבָל אִם אֵין לוֹ אֶלָּא אֶחָד, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִתְקַלְקֵל אוֹתוֹ הָאֶחָד, כֵּן מַשְׁמַע מִן הַטּוּר, אֲבָל בַּבַּ"ח (ס"ד) כָּתַב [א] דְּדַוְקָא בְּהַרְבֵּה הוּא דְּשָׁרֵי וְלֹא בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה, וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהוּא דַּעַת הָרַב [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס"ק יג)]: ו (כד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כה) רַשִׁ"י (קמו. ד"ה לעין), וְהִנֵּה בַּגְּמָרָא (שם) אִיתָא לְעַיִן יָפָה קָמְכַוֵּן; וְהָרַמְבַּ"ם (פכ"ג ה"ב) כָּתַב כְּדֵי לְהַרְאוֹת נְדִבַת לִבּוֹ, וְזֶהוּ סַעַד לְדִבְרֵי רַשַׁ"ל (בהגהות על הטור): (כו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) בְּשֵׁם תּוֹסָפוֹת (מח: ד"ה וכי) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: (כז) אֲבָל בְּנֶקֶב שֶׁעָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּאָסוּר גַּם בִּמְגוּפָה מִלְּמַעְלָה מִדְּרַבָּנָן, וְכֵן מַשְׁמַע בְּרַ"ן (כב. ד"ה אמר): (כח) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּטַ"ז (סק"ו): (כט) גְּמָרָא שָׁם (קמו.) וְכֵן צִיֵּן הַגְּרָ"א: (ל) אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] וּלְשׁוֹן שׁוּ"ע הָרַב (ס"א) הוּא: לֹא אָסְרוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה עָלִין קְטוּמִים מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁאָז אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִקְטֹם שֶׁאַף אִם יִתְקַלְקֵל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם הֲרֵי יֵשׁ לוֹ עוֹד.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah